

การพัฒนารูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
(Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๐

วิรัตน์ แก้วสุด
เมธาวดี เคหบาล
เกรียงไกร เพชรเสถียร
วิทยา บุราณ
วิมลพรรณ สิงห์คำ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ในโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมแลกเปลี่ยน สพฐ. ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

ประกาศคุณูปการ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จากนายมรรต กัดสะอาด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ว่าที่ร้อยตรี มณฑิยา น้อยบุตตี ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช สู่แสนสุข อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ เอาใจใส่ ในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณ นายประจวบ สุวัฒนพงษ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ นายสนิท มหาโยธี ข้าราชการบำนาญ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ นางทิวาวรรณ คำดวง ข้าราชการบำนาญ ครูเชี่ยวชาญ นายสมหมาย สำราญบำรุง ข้าราชการบำนาญ ครูเชี่ยวชาญ นายเสถียร เทียงธรรม ข้าราชการบำนาญ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมิน ให้คำแนะนำ ในการแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการนิเทศและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณ นายอภัยชัย โสมวงค์ ข้าราชการบำนาญ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ นายชนะพล ดุลยเกษม ข้าราชการบำนาญ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ นายสุรพล ผลประเสริฐ ข้าราชการบำนาญ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ นางฉวีวรรณ ทีปสว่าง ข้าราชการบำนาญ ครูชำนาญการพิเศษ และ นางพิศภรณ์ ไพเราะ ข้าราชการบำนาญครูชำนาญการพิเศษ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินเครื่องมือการวิจัย เป็นอย่างดี ตลอดจนคณะผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและให้ความร่วมมือเข้าร่วม กิจกรรมและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณเพื่อนศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในนิเทศการศึกษา และสำนักงานพัฒนานวัตกรรมที่กรุณามอบทุนการวิจัยในครั้งนี้ คุณค่าจากการวิจัยในครั้งนี้ ขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ทุกท่านที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้วิทยาการต่างๆ ให้การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการจัดทำวิจัยครั้งนี้

วิรัตน์ แก้วสุด และคณะ

ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

ผู้วิจัย วิรัตน์ แก้วสุด และคณะ

ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพรัช สู่แสน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 2) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 วิธีดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศ 3) ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศไปใช้ และ 4) การประเมินผล รูปแบบการนิเทศ กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 25 โรงเรียน ครูจำนวน 125 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) รูปแบบการนิเทศและคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศ 2) แบบทดสอบ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC 3) แบบประเมิน ความสามารถด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC 4) แบบประเมินความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้น กระบวนการ PLC 5) แบบประเมินความสามารถด้านการวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC และ 6) แบบประเมินผลงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC สถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test) แบบ 2 กลุ่มสัมพันธ์กัน และ แบบกลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการนิเทศ และ 5) การวัดผลประเมินผล กระบวนการนิเทศ มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การเตรียมการนิเทศ 2) การปฏิบัติการณ์นิเทศ และ 4) การวัดประเมินผล

การนิเทศ และ5) การรายงานผลการนิเทศ 2. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ มีดังนี้ 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLCหลังนิเทศสูงกว่าก่อนนิเทศ และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.2 ความสามารถด้านการเขียนแผนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLCอยู่ในระดับมากที่สุด และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.3 ความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLCอยู่ในระดับมากที่สุด และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.4 ความสามารถด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLCอยู่ในระดับมากที่สุด และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.5 ครูมีผลงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLCอยู่ในระดับดีเยี่ยม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความสำคัญและความเป็นมา	1
คำถามของการวิจัย	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	15
ความหมายของรูปแบบ	15
องค์ประกอบของรูปแบบ	16
การออกแบบและพัฒนารูปแบบ	19
การนำเสนอการพัฒนารูปแบบ	21
แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา	23
ความหมายของการนิเทศการศึกษา	23
ความสำคัญของการนิเทศการศึกษา	23
หลักการนิเทศการศึกษา	26
บทบาทของศึกษานิเทศก์	29
กระบวนการนิเทศการศึกษา	30
กิจกรรมการนิเทศการศึกษา	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	38
ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	38
รูปแบบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	40
แนวทางของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	42
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC	55
ความหมายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC	55
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	56
ความสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC	58
แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษา	59
องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC	62
ขั้นตอนการนำชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา	66
วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)	67
วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) คืออะไร.....	67
Best Practices กับ Good Practice	68
วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) กับการจัดการเรียนรู้	68
ความสำคัญของวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)	69
แนวทางการพิจารณาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในสถานศึกษา	70
กระบวนการค้นหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในสถานศึกษา	70
องค์ประกอบของการเขียนเอกสารวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)	71
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	72
งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการศึกษา	72
งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	74
งานวิจัยที่เกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC	76
กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20	86

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	92
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ทฤษฎี หลักการ/แนวคิดและเอกสาร ที่เกี่ยวข้อง กับรูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้น กระบวนการ PLC สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20	93
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC	96
ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	105
ขั้นตอนที่ 4 กำรทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC	117
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	123
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC	123
ตอนที่ 2 ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC	144
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	150
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	150
สมมติฐานของการวิจัย	151
สรุปผลการวิจัย	151
อภิปรายผล	155
ข้อเสนอแนะ	163

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	164
ภาคผนวก	174
ภาคผนวก ก สำเนาหนังสือราชการ	175
ภาคผนวก ข คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20	179
ภาคผนวก ค แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC	203
ภาคผนวก ง แบบประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC	242
ภาคผนวก จ แบบประเมินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC	248
ภาคผนวก ฉ แบบประเมินการวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC	254
ภาคผนวก ช แบบประเมินผลงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC	259
ประวัติย่อของผู้วิจัย	265

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
ตาราง 1 การวิเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบตามแนวคิด ของนักการศึกษา.....	18
ตาราง 2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของกระบวนการนิเทศการศึกษา ตามแนวคิด ของนักการศึกษา.....	34
ตาราง 3 การวิเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบตามแนวคิด ของนักการศึกษา.....	87
ตาราง 4 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของกระบวนการนิเทศการศึกษา ตามแนวคิด ของนักการศึกษา.....	88
ตาราง 5 การวิเคราะห์และวางแผนนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นกระบวนการ PLC	100
ตาราง 6 การวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้	107
ตาราง 7 การวิเคราะห์โครงสร้างข้อสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นกระบวนการ PLC	108
ตาราง 8 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง.....	118
ตาราง 9 แบบแผนการทดลอง	119
ตาราง 10 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นกระบวนการ PLC	135
ตาราง 11 ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นกระบวนการ PLC	137
ตาราง 12 การวัดผลและประเมินผลรูปแบบการนิเทศ	143
ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นกระบวนการ PLC อยู่ในระดับใด และเป็นอย่างไรก่อนนิเทศ และหลังนิเทศ.....	145
ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นกระบวนการ PLC กับเกณฑ์ที่กำหนด	145

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นกระบวนการ PLC กับเกณฑ์ที่กำหนด.....	146
ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นกระบวนการ PLCกับเกณฑ์ที่กำหนด.....	147
ตาราง 17 ผลการประเมินผลงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นกระบวนการ PLC กับเกณฑ์ที่กำหนด.....	148

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปแบบของการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)	41
2 Flow Chart ขั้นตอนการนำรูปแบบ PLC ไปใช้ในสถานศึกษา	66
3 การวิเคราะห์หารูปแบบการนิเทศ PPDER	89
4 กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการนิเทศ PPDER	91
5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	94
6 การจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศ	98